

Sygn. akt. IV Ka 1232/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Kropiewnicka

Protokolant Justyna Gdula

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2013r.

sprawy **Z. Ś.**

obwinionego z art. 96 § 3 k.w.

na skutek apelacji wniesionej przez obwinionego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia

z dnia 16 września 2013 roku sygn. akt VI W 1052/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że obwinionego Z. Ś. uniewinnia od popełnienia przypisanego mu czynu;

II. kosztami sądowymi w sprawie obciąża Skarb Państwa.

IV Ka 1232/13

UZASADNIENIE

Z. Ś. obwiniony został o to, że w dniu 30.10.2012r we W. na ul. (...) w siedzibie Straży Miejskiej W. umyślnie wprowadził w błąd co do tożsamości własnej instytucję upoważnioną z mocy ustawy do legitymowania w ten sposób, że będąc sprawcą wykroczenia polegającego na przekroczeniu dozwolonej prędkości w dniu 12.10.2012r. we W. na ul. (...) wskazał jako kierującą pojazdem m-ki B. o nr rej. (...) obywatelkę USA.

tj. o czyn z art. 65 § 1 pkt 1 kw

Wyrokiem z dnia 16 września 2013r. (sygn. akt VI W 1052/13) Sąd Rejonowy dla Wrocławia- Śródmieścia uznał obwinionego Z. Ś. za winnego tego, że w okresie od dnia 27 października 2012r. do dnia 2 listopada 2012r. w S. i we W. będąc właścicielem samochodu marki B. nr rej. (...) nie wskazał Straży Miejskiej we W. osoby która kierowała tym samochodem w dniu 12 października 2012r. o godzinie 14.38 jadąc z prędkością 72km/h ulicą (...) do czego był on zobowiązany tj. czynu z art. 96 § 3 kw i za to na podstawie art. 96 § 3 kw wymierzył mu karę grzywny w kwocie 100 złotych.

Na podstawie art. 118 § 1 kpw i art. 616 § 2 kpk w zw. z art. 119 kpw Sąd obciążył obwinionego zryczałtowanymi wydatkami postępowania w wysokości 100 zł, innymi należnościami powstałymi w sprawie i wymierzył mu opłatę w kwocie 30 zł.

Wyrok powyższy zaskarżony został w całości przez obwinionego Z. Ś., który w złożonej apelacji zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia, a polegający na przyjęciu tezy, że obwiniony dopuścił się czynu z art. 96 § 3 kw, a nadto zmianę kwalifikacji zarzutu oskarżyciela z art. 65 § 1 kw na art. 96 § 3 kw oraz odmowę

przychylenia się do złożonego przez obwinionego wniosku o odroczenie rozprawy do czasu zakończenia toczącego się postępowania w sprawie o sygn. akt V W 346/13.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i umorzenie postępowania bądź o uchylenie tegoż wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, choć nie z powodów wskazanych w niej przez skarżącego.

Na wstępie wskazać należy, iż kontrola instancyjna przeprowadzona przez Sąd Odwoławczy wykazała, że Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe w sposób pełny i nie wymagający uzupełnienia.

Jednakże z analizy przeprowadzonych dowodów Sąd I instancji wyprowadził błędne wnioski, przypisując obwinionemu sprawstwo i winę w odniesieniu do wykroczenia z art. 96 § 3 kw.

Nie negując ustaleń faktycznych Sądu meriti, jak też jego rozważań w zakresie strony podmiotowej wykroczenia określonego w art. 96 § 3 kw, Sąd Okręgowy uznał, iż nie można podzielić stanowiska, zgodnie z którym „jedynym sposobem wywiązania się przez obwinionego z obowiązku wynikającego z art. 78 ust.4 ustawy z dn. 20.06.1997r.- prawo o ruchu drogowym byłoby wskazanie przez niego własnej osoby jako sprawcy wykroczenia”. Nie sposób także zaakceptować tezy, iż charakter prawny tego obowiązku, a co za tym idzie- sprawstwo i wina apelującego w tej sprawie, nie budzą jakichkolwiek wątpliwości.

Zaprezentowana przez Sąd I instancji teza pomija bowiem kluczową zasadę wyrażoną w art.4 kpw, statuującą prawo do obrony i oznaczającą w praktyce, że postępowanie w sprawach o wykroczenia oparte jest na założeniu, iż obwiniony może w toku całego procesu prowadzić akcję obrończą (jak też korzystać z pomocy obrońcy). Uznanie prawa do obrony za zasadę postępowania oznacza też, że **przy wykładni przepisów należy kierować się nią wtedy, gdy przepis stwarzałby możliwość różnych interpretacji**, z których trzeba wówczas wybrać rozumienie przepisu pozwalające obwinionemu na realizowanie prawa do obrony.

Uzupełnieniem regulacji zasady prawa do obrony jest recypowany przez art. 20 § 3 kpw - **przepis art. 74 § 1 kpk o braku obowiązku dostarczania dowodów przeciwko sobie** i art. 175 kpk o prawie do składania wyjaśnień i odmowy ich złożenia (podobnie jak recypowany przez art. 8 kpw przepis art. 5 kpk, statuujący zasady domniemania niewinności i in dubio pro reo). Oznaczają one, że obwiniony nie musi prowadzić aktywnej obrony, ani merytorycznej, ani proceduralnej, korzysta bowiem z domniemania niewinności i to jemu oskarżyciel powinien udowodnić tak sprawstwo, jak i winę za popełniony przezeń czyn stanowiący wykroczenie, sam zaś obwiniony nie musi dostarczać w sposób czynny dowodów dla oskarżenia.

Wyrażona w art. 74 § 1 kpk zasada nemo se ipsum accusare tenetur

stanowi też realizację wymogu wynikającego z art. 14 ust. 3 lit. g) (...) z 1966 r., w myśl którego: "każdy ma prawo nieprzymuszania do zeznawania przeciwko sobie lub do przyznania się do winy". Oskarżony nie może być więc przymuszany do dostarczania dowodów przeciwko sobie; ich wykrycie i procesowe utrwalenie należy do organów ścigania i oskarżyciela.

Odnosząc się do roli procesowej obwinionego w niniejszym postępowaniu Z. Ś. (jednocześnie ukaranego prawomocnie za czyn z art. 92a kw – vide: wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu w sprawie IV Ka 973/13), należy w pełni zgodzić się z prezentowanymi w doktrynie poglądami, że w toku czynności wyjaśniających, poprzedzających złożenie wniosku, występuje tzw. osoba podejrzana o popełnienie wykroczenia, do której ma odpowiednie zastosowanie art. 74 § 3 kpk. Osoba taka może być przesłuchana w toku czynności wyjaśniających z uprzedzeniem o prawie do odmowy wyjaśnień, a protokół jej wyjaśnień jest w postępowaniu przed sądem traktowany jako protokół z przesłuchania w charakterze obwinionego.

Nie sposób zgodzić się z tezą, iż osoba ta nie jest jeszcze obwinionym i nie korzysta z prawa do obrony, lecz jedynie z poszczególnych uprawnień procesowych, jakie dla niej stwarza kodeks, wśród których nie ma prawa do obrony w rozumieniu art. 4 kpw. Twierdzenie, iż prawo to pojawia się dopiero z momentem złożenia wniosku o ukaranie określonej osoby prowadziłoby do ograniczenia prawa do obrony, którego zakres wynika chociażby z art. 42 ust. 2 Konstytucji (zob.: Andrzej Skowron - Komentarz do art.4 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia; Andrzej Skowron- Kontrowersje wokół roli obrońcy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, Palestra 2004, nr 7-8).

Przenosząc te uwagi na grunt rozpatrywanej sprawy stwierdzić należy, iż Z. Ś. jako sprawca wykroczenia z art. 92a kw, za które został następnie prawomocnie ukarany, nie miał prawnego obowiązku dostarczania informacji, mogących stanowić podstawę do wszczęcia postępowania przeciwko sobie.

Jak to zauważył Sad Rejonowy – w obecnym stanie prawnym przepis art. 96 § 3 kw wyklucza zastosowanie art. 65 § 2, jak i art. 97 kw i nie pozostaje w zbiegu z żadnym z przepisów.

W przypadku zatem gdy sprawca sam popełnia wykroczenie, np. przekraczając dozwoloną prędkość, a następnie odmawia wskazania komu powierzył pojazd do kierowania, to z uwagi na jego prawo do obrony można mu postawić zarzut jedynie co do wykroczenia z art. 92a kw (tak: Wojciech Jankowski – Komentarz do art. 96 Kodeksu Wykroczeń).

Analogiczne stanowisko zajmuje R. S., stwierdzając w Komentarzu do art. 96 kw, iż: „wydawać by się mogło, że sprawca tego wykroczenia może odpowiadać także za wykroczenie, które sam popełnił, np. za wkroczenie z art. 92a kw oraz za wykroczenie z art. 96 § 3 kw w wypadku, gdy odmówił na żądanie uprawnionego organu podania informacji, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania. Jego odpowiedzialność za to drugie wykroczenie jest jednak wyłączona na zasadzie kontratypu działania w ramach uprawnień. Odmowa wskazania siebie jako sprawcy wykroczenia mieści się w jego prawie do obrony”.

Podzielając w pełni powyższą argumentację Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, iż norma art. 96 § 3 kw nie powinna być wykorzystywana do wywierania nacisku, którego celem byłoby samooskarżenie. Nie ulega wątpliwości, że kierowane do obwinionego wezwanie o wskazanie osoby, która w konkretnym czasie kierowała pojazdem ma najczęściej związek z ustalonym faktem popełnienia wykroczenia drogowego (najczęściej przekroczenia dozwolonej prędkości). W związku z trudnościami z jednoznacznym ustaleniem rzeczywistego sprawcy czynu, co wiąże się najczęściej z niską jakością techniczną wykonanego zdjęcia, organy ścigania ograniczają się do ustalenia danych właściciela pojazdu, a następnie, pod groźbą odpowiedzialności z art. 96 § 3 kw, wzywają go do wskazania komu w danym czasie powierzył pojazd. Tym samym jednak spoczywający na organach ścigania obowiązek ustalenia sprawcy czynu zabronionego przeniesiony zostaje de facto na właściciela pojazdu. Nie sposób przy tym wymagać od właściciela, by fakt powierzenia pojazdu innej osobie każdorazowo rejestrował, na wypadek gdyby osoba ta w trakcie prowadzenia pojazdu popełniła jakieś wykroczenie drogowe, zaś sam właściciel zostałby po kilku tygodniach lub miesiącach wezwany przez organy ścigania do precyzyjnego wskazania, komu powierzył pojazd w danym czasie. Stawianie przed właścicielem takich wymogów stanowiłoby oczywiście podważenie konstytucyjnie zagwarantowanych mu możliwości swobodnego dysponowania jego rzeczą oraz prowadziłoby do niczym nieuzasadnionego ograniczenia w korzystaniu z jednej z podstawowych wolności demokratycznego państwa prawnego.

W tym kontekście kategoryczne brzmienie normy art. 96 § 3 kw, obligującej właściciela pojazdu do podania organom ścigania żądanych przez nich danych, nawet gdyby mogło to skutkować podjęciem czynności przeciwko sobie samemu pozostaje w kolizji z treścią art. 74 § 1 kpk w zw. z art. 20 § 3 kpw.

Kierując się powyższymi względami Sąd Okręgowy uznał, że w okolicznościach rozpatrywanej sprawy nie można było przypisać obwinionemu Z. Ś. winy za przypisany mu czyn, co skutkowało musiło zmianą zaskarżonego wyroku i uniewinnieniem go od zarzutu popełnienia wykroczenia z art. 96 § 3 kw.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych oparto o normę art. 118 pkt 2 kpw.